

ÎNSEMNĂRI FILOSOFICE

SIMONE BOUÉ. FILOSOFIA UNEI RELAȚII

MARIUS DOBRE

Institutul de Filosofie și Psihologie „Constantin Rădulescu-Motru” al Academiei Române

Simone Boué. The Philosophy of a Relationship. Given the important role she played both in the philosopher's everyday life and in his cultural memory (she cared for the *Notebooks*, an invaluable source of ideas left by Cioran), we believe that Simone Boué, too, deserves a few lines acknowledging this role of hers. But her stories and her voice will appear here only in relation to Cioran, just as she herself indicated with her well-known modesty in an interview, when prompted to speak about herself: „(...) c'est Cioran qui m'intéresse, pas moi.” In what follows, we will present several biographical details relevant to their relationship, even some scenes from their life; then, several of Simone Boué's remarks on themes concerning her relationship with Cioran; throughout the article, meanings that she or he attributed to certain events or memories; and finally, a brief account of the publication of his *Notebooks*, her last gesture of affection toward him after his passing.

Keywords: a caring partner, a special relationship, interviews with Simone Boué, Cioran's *Notebooks*.

A vorbi despre Simone Boué, partenera de viață din Franța a lui Emil Cioran, înseamnă de fapt a vorbi indirect tot despre Emil Cioran. Avem însemnări care o privesc, dar toate legate în cele din urmă și de el. Strict despre persoana ei, toți cei ce au cunoscut-o își amintesc că era o doamnă autentică, rafinată, delicată, frumoasă. Toți cei ce o evocă sunt de acord asupra „calităților ei umane și intelectuale”¹. Cu vorbele unei prietene românce apropiate: „atât de blândă, de fină, mereu înconjurată de flori”, „o franțuzoică autentică”². Simone Boué era pur și simplu, pentru toți, „vechea, credincioasa și indispensabila (...) tovarășă de viață” a lui Cioran³. Nicăieri vreo caracterizare cât de cât negativă, așa cum se întâmpla totuși în cazul lui Cioran, despre care prietenii mai spuneau (fără malițiozitate) că era ba încăpățânat, ba balcanic, ba resemnat, ba vulcanic, ba anxios, ba imatur etc. (uneori imitând chiar spusele lui). Totuși, s-a spus și că era o „răzvrătită din fire” și că,

¹ A se vedea, de pildă, Mario Andrea Rigoni, *Cioran dans mes souvenirs*, Paris, Presses Universitaires de France, 2009, p. 109.

² Sanda Stolojan, *Nori peste balcoane. Jurnal din exilul parizian*, București, Editura Humanitas, 1996, p. 236.

³ Vezi și George Bălan, „Amintirile unui deznădăcinat. Rue de l'Odéon”, <https://www.observatorcultural.ro/articol/amintirile-unui-deznadacinat-rue-de-lodeon/>, accesat la 17.11.2025.

„de fapt, în comparație cu ea, Cioran este cel conciliant, salvat de indiferența lui orientală!”⁴ (Impresiile observatoarei sunt, se vede, adaptate la contexte diferite, notate ca atare, fără filtrul trecerii vremii.)

Rareori găsim parteneriate durabile între un filosof și o filozoafă. De obicei, partenerii filosofilor (fie un el, fie o ea) sunt din alte domenii profesionale și de obicei nu apar prea mult în prim-planul discuției biografilor. Aceasta a fost și situația doamnei lui Cioran, o persoană discretă, o persoană despre care cei ce îl vizitau pe Cioran aflau de prezența ei poate doar datorită spațiului mic al apartamentului din Rue de l’Odéon (se ciocneau și de ea prin spațiul strâmt al mansardei). Având totuși un rol important atât în viața de zi cu zi a filosofului, cât și în memoria lui culturală (a îngrijit *Caietele*, o inestimabilă sursă de idei rămase de la Cioran), considerăm că i se cuvin și ei câteva rânduri care să dea seama de acest rol al ei. Dar poveștile și vocea ei vor fi prezente și aici doar prin raportare la Cioran, așa cum ea însăși a indicat cu modestia-i bine cunoscută într-un interviu, provocată fiind să vorbească despre ea: „(...) c’est Cioran qui m’intéresse, pas moi”. Vom avea în cele ce urmează câteva detalii biografice relevante pentru relația dintre ei, chiar unele scene de viață; apoi, unele intervenții ale doamnei Boué pe teme care privesc relația cu Emil Cioran; pe tot parcursul articolului, semnificații date de ea sau de el unor evenimente, idei sau amintiri; în fine, o scurtă poveste despre publicarea *Caietelor* lui, ultimul ei gest de afecțiune (după decesul lui).

*

Cioran însuși nu a pomenit-o în notele sale de jurnal sau în aforismele sale, așa cum proceda uneori cu alte persoane mai apropiate sau mai îndepărtate (pomenea nume, cita unele persoane, chiar dacă le dădea câteodată doar inițialele numelor). Relația cu Simone Boué corespunde unei perioade, cea franceză, când Cioran nu mai reflectează și nici nu mai scrie pe teme precum dragostea sau femeia, așa cum a făcut-o în perioada românească, îndeosebi în cartea *Amurgul gândurilor*⁵. Poate de aceea nici ea, în particular, nu apare măcar deghizat în textele sale din perioada pariziană (cu toate că deseori în scrisori sau în notele de jurnal apare pluralul când povestește câte ceva – ceva de genul „A venit la noi dl X...”, fapt observat și de ea, după ce i-a citit *Caietele*). În tinerețe, în paranteză fie spus, el are mai multe considerațiuni despre dragoste, în calitate de trăire intensă, fenomen de care era el foarte interesat la vremea aceea (inclusiv de trăirile cu iz erotic ale sfințelor); îi găsea o mare importanță pe scara fericirii sau pe cea (mai ales) a nefericirii („Nefericirea în dragoste întrece cele mai adânci emoții

⁴ Sanda Stolojan, *op. cit.*, p. 236.

⁵ A se vedea și Marius Dobre, „Cioran despre femeie și dragoste”, în *Studii de istorie a filosofiei românești*, vol. VI, coordonator Viorel Cernica, București, Editura Academiei Române, 2011, pp. 67–74; republicat în Marius Dobre, *Studii și eseuri despre Cioran*, Iași, Editura Junimea, 2013, pp. 132–147.

religioase. Ce e drept, ea n-a construit biserici; dar a ridicat morminte, morminte peste tot”⁶). Despre femeie în genere spunea tot pe atunci, printre altele, că este un partener, o oglindă a bărbatului, și se poate ridica chiar la condiția supremă, de om prin excelență, cel puțin atunci când bărbatul nu se mai simte deloc om, adică îi poate fi superioară⁷.

Nici măcar în *Caiete*, jurnalul său de idei intim, nedestinat publicării, nu o pomeneste pe Simone Boué (alt fapt confirmat și de ea – „Jamais il n’a parlé de moi”⁸). Ea însăși, când era solicitată pentru interviuri, în perioada de final a vieții lui, când era grav bolnav, sau după moartea lui, nu răspundea prea des unor astfel de cereri (exact aceeași atitudine a avut-o și Cioran în a doua parte a vieții când era invitat la interviuri – deci nu pare nimic anormal nici la ea, era „pe linia lui”).

*

Astfel, ce știm despre relația lor? Că s-au întâlnit la cantina studențească a unui cămin de studenți de pe Bulevardul Saint-Michel (Cioran încă mai simula pregătirea unui doctorat pe atunci, deci era un fel de student), când el s-a așezat lângă ea la masă și a întrebat-o în ce zi se aflau pentru a completa formularul cerut de cantină – coincidență, era ziua ei de naștere, 18 noiembrie (1942)⁹. Simone Boué mărturisește că îl remarcase și înainte, avea un aer aparte, de non-francez, și era întotdeauna singur¹⁰. Ce a atras-o la el? Era încă de la început un om „surprinzător”, un om „interesant”, cu „o manieră specială când de a vedea lucrurile în cele mai mici detalii, când, dimpotrivă, de a nu le vedea deloc”¹¹. Nu au locuit împreună de la început, ea este numită profesoară de engleză la Mulhouse, în Alsacia, după 1945, când termină studiile. Abia în 1947, ea ajunge să predea la Versailles (prin intervenția lui Cioran care îi cere ajutorul lui Ștefan Lupașcu) și ajunge să fie mai aproape de el, iar ceva mai târziu ajunge și la Paris¹².

Duceau o viață „tare modestă” din punct de vedere material¹³, iar asta nu i-a împiedicat să se fie împreună. Acum înțelegem și mai bine marea afecțiune pe care i-a purtat-o Simone lui Cioran: în afara culturii sale, el nu avea mai nimic, era sărac, apatrid, leneș, bolnăvicios, un eșuat, un parazit... Succesul lui vine foarte

⁶ Emil Cioran, *Amurgul gândurilor*, București, Editura Humanitas, 1991, p. 33.

⁷ *Ibidem*, pp. 83, 90.

⁸ „Interview de Simone Boué par Norbert Dodille”, în *Lectures de Cioran*, textes réunis par Norbert Dodille et Gabriel Liiceanu, Paris, Editions L’Harmattan, 1997, p. 25. Disponibil și online la <https://philochat.wordpress.com/wp-content/uploads/2013/03/simone-cioran.pdf>

⁹ *Ibidem*, p. 12.

¹⁰ „Interviu cu Simone Boué realizat de Gabriel Liiceanu” în 1994 publicat mai întâi în revista *România literară*. Disponibil online la <https://ro.scribd.com/document/526178142/Interviu-inedit-cu-Simone-Boue-prietena-iubita-niciodată-soția-de-o-viață-a-lui-Emil-Cioran-DozaDePoezie>. Accesat la 15.11.2025.

¹¹ „Interviu cu Simone Boué realizat de Gabriel Liiceanu”, loc. cit.

¹² „Interview de Simone Boué par Norbert Dodille”, pp. 13–15.

¹³ „Interviu cu Simone Boué realizat de Gabriel Liiceanu”, loc. cit.

târziu, abia odată cu publicarea cărții *Exerciții de admirație* (1984), până atunci era „un ilustru necunoscut”.

Ea avea o mare grijă de el, ca o mamă de copilul ei uneori, din câte aflăm din mărturiile celor ce i-au cunoscut. Zi de zi, în epoca din urmă a vieții lor, ea pleca dimineața la școala unde preda engleza, se întorcea la prânz pentru a-i pregăti lui Cioran masa (legume fierte, de obicei, el fiind suferind de stomac), apoi se întorcea la școală și își continua orele. De când Cioran s-a îmbolnăvit de gastrită, boală nevindecabilă la vremea aceea, suportabilă doar prin regim alimentar (și devenise „un ascet fără voie”, „un cuminte fără voie”, cum se plângea el), în casă la ei se serveau ceaiuri, băuturi, prăjituri făcute în casă („numai produse biologice”¹⁴), iar ea avea grijă să i le prepare deseori (își mai fierbea legumele și singur). Iar când a fost internat în spital, bolnav de Alzheimer, în ultimii ani ai vieții, îl vizita în fiecare zi. Într-o abordare psihanalitică (o „încercare de psihanaliză”, cu subtitlul autorului), această atitudine a Simonei reprezintă o identificare inconștientă cu mama reală a lui Cioran, un „maternaj” convenabil de minune și pentru el, ce-i amintea de „epoca paradizică a Rășinarilor”¹⁵. Era, indubitabil, o relație de iubire între ei, dar o relație inegală, în care ea dăruia incomparabil mai mult, atitudine care ar trăda o structură sufletească „de o generozitate vecină cu masochismul, pentru care faptul de a i se permite să ofere, să dăruiască la nesfârșit reprezintă *supremul ideal*”¹⁶.

Într-un singur loc nu se băga, în odaia lui de lucru, unde domnea o dezordine de nedescris pentru oricine vedea încăperea, mai ales pentru prima dată (în fapt, odaia avea ordinea ei, ordinea stabilită de filosof, pe care ceilalți o numesc „dezordine”); nici măcar Simone nu a „înțeles” ordinea din camera lui Cioran, așa că „refuză de mult să mai intre la el în odaie”, „bârlogul personal”, „culcușul” lui¹⁷ – nimeni nu-i „deranja dezordinea”.

Era solidară și cu „originile” lui, mai ales că el nu a încetat niciun moment să se gândească la România, să discute cu cei din diaspora franceză despre țara natală. Aflăm că Simone purta odată o ie românească¹⁸. Acest gest poate fi interpretat desigur ca o identificare cu el, dar, mai interesant, ca o solidaritate cu „românitatea lui” sau cu „nefericita lui țară” (expresia o folosea câteodată Cioran). Ea observase că, în ciuda tăgăduirilor lui Cioran legate de origini, el nu a încetat niciodată să fie un român profund, cu toate metehnele pe care le presupune această condiție pe fața pământului...

Era solidară într-un fel și cu filosofia sa pesimistă, nu avem mărturii că ar fi fost în dezacord cu viziunea lui filosofică, însă, uneori, poate pentru a destinde atmosfera, intervenea în dezbateri, chiar pentru a-l corecta sau a-i aminti o opinie

¹⁴ Vezi și Sanda Stolojan, *op. cit.*, p. 128.

¹⁵ Valentin Protopopescu, *Cioran în oglindă. Încercare de psihanaliză*, București, Editura Trei, 2003, pp. 78–79.

¹⁶ *Ibidem*, p. 80.

¹⁷ Vezi și Sanda Stolojan, *op. cit.*, pp. 130, 258.

¹⁸ *Ibidem*, p. 298.

contrară. Așa a fost momentul când, vorbind despre Transilvania, Cioran a susținut că a fost dată României de către francezi („au uneltit”) doar pentru a distruge Germania și Austro-Ungaria; Simone Boué îi amintește: „Dar ai spus întotdeauna că românii erau majoritari și că era dreptul lor să aibă Transilvania!”¹⁹

Era solidară și cu obsesia lui de a avea grijă, așa cum putea el (cu ceva mărunțiș, ceva medicamente, chiar ceva haine), de familia rămasă în nefericita Românie comunistă (unde fratele lui, reamintim, a făcut și pușcărie politică). Și preocuparea pentru cei de acasă îl făcea uneori să primească în vizită români indezirabili ca prezență, dar dezirabili pentru a duce eventuale pachete în România pentru ai lui²⁰.

Îl ajuta și cu scrisul. Îi bătea la mașină textele, dar nu făcea, după declarația ei, corecturi pe marginea limbii franceze, cum am crezut cu toții la un moment dat, mai ales că el s-a plâns de atâtea ori de dificultățile pe care le-a avut la început în „lupta” cu limba franceză, ci cu altfel de sugestii, legate mai ales de stil, deși el nu ținea cont totdeauna de ele²¹. *Tratatul de descompunere* a fost scris, de altfel, fără ea, fiind deplasată cu serviciul la Orléans în acea perioadă; a avut un alt ajutor, după cum spune Simone Boué, o altă doamnă franțuzoaică pe care el a poreclit-o „la grammairienne”²². Aflăm că, în cele din urmă, deși se plânga de limba franceză, era totuși un bun cunoscător al acesteia; Simone afirmă chiar că el a fost cel care a pus-o și pe ea în fața limbii franceze: „Deseori, mă gândesc că Cioran este cel care m-a învățat franceză. În orice caz, el m-a făcut să iau conștiință de ceea ce era propria mea limbă”²³. În ciuda tuturor celor spuse anterior, încă ne este greu să credem că el nu îi cerea sfaturi pe probleme de limbă franceză... Există și opinia că „minunata franceză mînuită de Cioran nu era în proporție de 100% rodul propriului efort” și că acesta era unul dintre motivele pentru care el a rămas cu ea timp îndelungat²⁴. Mulțumit de contribuțiile unei native franțuzoaice la scrierile sale, el ar fi îndemnat și pe alți români cu pretenții literare la Paris să divorteze de soțiile compatrioate și să se însoțească cu franțuzoaice²⁵.

Meritul ei crește și mai mult dacă ne gândim că el avea și momente când era mai dificil. Conform mărturiei lui Simone, era „imprevizibil”, „anxios”, mai ales când părăseau locuința pentru vacanțe, obsedat fiind de regimul lui alimentar („totul se învârtea în jurul acestui regim” și făcea el piața deseori)²⁶. Pentru Constantin Noica, trăsăturile „dificile” săreau în evidență la Cioran, de a putut s-o întrebe direct pe Simone Boué la prima lui vizită la Paris după război: „Cum puteți

¹⁹ *Ibidem*, p. 308.

²⁰ „Interview de Simone Boué par Norbert Dodille”, p. 38.

²¹ *Ibidem*, p. 18.

²² *Ibidem*, p. 17.

²³ *Ibidem*, p. 18.

²⁴ Valentin Protopopescu, *op. cit.*, p. 78.

²⁵ *Ibidem*, pp. 77–78.

²⁶ „Interview de Simone Boué par Norbert Dodille”, pp. 26–27.

să îl suportați pe Cioran?”²⁷ La începutul vieții împreună, ea s-a revoltat uneori, dar, în cele din urmă, au ajuns la un „modus vivendi” convenabil pentru amândoi. Iar asta în condițiile în care orarele lor zilnice nu prea aveau multe perioade comune (întrebată fiind cum își petrecea Emil Cioran timpul, Simone Boué a răspuns: „În ceea ce-l privește pe Cioran, expresia umplere a timpului nu corespunde la nimic!”)²⁸.

În ce privește problema mai gravă, a infidelității lui, se pare că ea nu a știut nimic. Cel mai probabil, el a fost suficient de discret, iar apropiații, care îi iubeau în aceeași măsură pe amândoi, chiar dacă au știut ceva, au tăcut pentru a nu provoca suferință, cum se întâmplă de obicei în situații de același tip. „Zvonurile” îl dau pe Cioran în anii '50 cel puțin în apropierea a două spaniole, Juana Mirdó și Maria Zambrano²⁹, dar și în apropierea unei doamne pe nume Jeannine Worms pe care a frecventat-o des, ani de-a rândul, doamnă ce nici măcar nu a bănuț în tot acel timp existența Simonei. Desigur, relația „extraconjugală” cea mai cunoscută a fost cea de la 70 de ani cu Friedgard Thoma, relație pe care ea a făcut-o notorie, publicând scrisorile lui Cioran către ea³⁰. Citind aceste scrisori, descoperim un Cioran pătimaș, dornic să trăiască o aventură ultimă cu o nemțoiacă tânără, frumoasă și cultivată (era universitară în filosofie la Köln). Interesant este în acest context că, în momentul în care Friedgard o cunoaște pe Simone, dorește să pună capăt relației sexuale cu Cioran (ceea ce s-a și întâmplat, conform spuselor ei – „Relația dintre noi nu putea să fie pentru mine una *trupească*”³¹), din respect față de „minunata lui parteneră de viață”, „demnă de toată admirația”. Pe urmă, cele două doamne au devenit prietene, probabil principalul motiv pentru care Friedgard s-a abținut să publice scrisorile în timpul vieții Simonei.

Probabil că mulți dintre cei ce au observat relația Cioran-Simone s-au gândit și că românul era un profitor: Simone Boué era cea care avea o slujbă și aducea cei mai mulți bani în casă, deci îl întreținea și pe „leneșul” de Cioran, și tot ea întreținea și gospodăria. El însuși se caracteriza drept un parazit; a declarat că non-acțiunea a fost autentică lui credință: „Singura mea religie în viață a fost libertatea, non-dependența, faptul de a nu depinde în primul rând de o carieră. (...) Am preferat să duc o viață de parazit decât să mă distrug lucrând”³². În aceeași încercare de psihanaliză citată aici, există și opinia că Emil Cioran a construit greu imaginea „unui ins marginal, nefericit și genial, demn să fie adoptat și protejat”³³.

²⁷ *Ibidem*, p. 26.

²⁸ *Ibidem*, p. 28.

²⁹ Vezi și Ion Vartic, *Cioran naiv și sentimental*, ediția a III-a revizuită și adăugită, Iași, Editura Polirom, 2011, pp. 229–230.

³⁰ Friedgard Thoma, *Pentru nimic în lume. O iubire a lui Cioran*, București, EST, 2005. Ediția românească a apărut cenzurată, unele scrisori nu au mai fost dezvăluite publicului larg.

³¹ *Ibidem*, p. 99.

³² „Apocalipsa după Cioran”, interviu cu Cioran realizat de Gabriel Liiceanu, București, Editura Humanitas, 1995, pp. 90–91.

³³ Valentin Protopopescu, *op. cit.*, pp. 90–91.

Dar să ne gândim și că, poate, dacă era un profitor autentic, ar fi găsit o femeie ceva mai bogată decât Simone (că doar a întâlnit câteva), pentru a fi liniștit din toate punctele de vedere... Dar așa, cu Simone, tot o intelectuală săracă... Alții priveau cu invidie statutul lui Cioran – este și cazul lui Norbert Dodille, în interviul citat și aici; una dintre întrebările sale către Simone Boué este precedată de următoarea idee: „Este visul oricărui bărbat, în fond, să ai o relație stabilă și să-ți păstrezi toată libertatea, să fii celibatar trăind în același timp în menaj. A avut o șansă enormă cu dumneavoastră”³⁴. Dar doamna Boué îi răspunde cu delicatețe că ea nu vede lucrurile așa și îi este „imposibil” să-i explice care era natura relației lor.

Însă și el îi purta de grijă. Cel puțin la nivel de sfaturi... Scenă casnică din anul 1975: Cioran „(...) o ceartă pe Simone că s-a dus la liceu îmbrăcată într-o jachetă prea subțire”³⁵. Și era de-a dreptul neliniștit atunci când ea făcea ceva „ieșit din comun”, cum ar fi să călătorească cu avionul – s-a întâmplat în 1951, când ea a plecat cu o bursă în America, iar el a însoțit-o la avion, total pal la față, cu un aer de mare reproș (el, care nu a călătorit niciodată cu avionul...) ³⁶.

Pentru a ne face o idee despre relația lor de cuplu, e potrivit a invoca aici câteva rânduri de jurnal din 1981 ale Sandei Stolojan, unde notează despre cei doi³⁷: „Am mai observat astă-seară că Simone și Cioran trăiesc ca un cuplu dintr-un roman englezesc. Umorul și fidelitatea sunt trăsăturile aparente ale relațiilor dintre ei. Astă seară Cioran a fost nemaipomenit de amuzant pentru că el însuși se distra de cele ce povestea”. Desigur, ar fi fost preferabil ca autoarea să detalieze enunțul „Umorele și fidelitatea sunt trăsăturile aparente ale relațiilor dintre ei”, pentru a înțelege mai precis la ce se referea.

Din vremea în care începem să avem mărturii despre viața cuplului Cioran-Simone (după anii '60 ai secolului trecut; până atunci, spune ea, duceau „vieți paralele” – ea mergea la serviciu zilnic fără a-i povesti ce i s-a întâmplat peste zi, el ieșea singur în oraș, fără a divulga tuturor cunoșcuților informații despre existența ei, cum nici ea nu divulga informații cunoșcuților, nici măcar părinților ei, despre existența lui!³⁸), aflăm că era o relație de deplină înțelegere, între doi oameni care au petrecut împreună mult timp: „Între ei domnește o notă armonioasă, urma unei iubiri transformate în înțelegere adâncă și pașnică”³⁹. Toți cunoșcuții care au lăsat mărturie despre relația lor sunt de acord că erau doi oameni care se înțelegeau, se completeau. De pildă, spre finalul vieții, aproape de boala ultimă a lui Cioran, el vorbește din ce în ce mai greu, începe o idee, n-o poate continua, dar Simone o duce mai departe în locul lui.

Pesimismul lui cronic nu afecta relația, întrucât el se purta normal în viața de zi cu zi, iar ea percepea partea „veselă” a personalității lui, nu pe cea „întunecată”

³⁴ „Interview de Simone Boué par Norbert Dodille”, p. 26.

³⁵ Sanda Stolojan, *op. cit.*, p. 8.

³⁶ „Interview de Simone Boué par Norbert Dodille”, p. 30.

³⁷ Sanda Stolojan, *op. cit.*, p. 107.

³⁸ „Interview de Simone Boué par Norbert Dodille”, p. 25.

³⁹ Sanda Stolojan, *op. cit.*, p. 258.

din aforismele sale cele mai triste; de altfel, ea a spus că din scrisul lui o interesa îndeosebi „perfectiunea formulării”⁴⁰, nu „obscuritatea” pesimistă. Vedem că nimic nu împiedică o persoană optimistă să stea alături de o alta pesimistă, dacă legăturile sunt cordiale... Sau, într-o altă interpretare, vedem respectul lui față de opțiunile ei optimiste, nu încerca să o întunece cu ideile sale, deși a mărturisit că intenționa asta cu publicul său larg, cel puțin cu scrisul – scria ca să „trezească” („La ce servesc cărțile? Ca să înveți? E ceva lipsit de interes, pentru asta nu trebuie altceva decât să te duci la școală. Nu, eu unul cred că o carte trebuie să fie realmente o rană, trebuie să răscolească într-un fel sau altul viața cititorului. Când scriu o carte, ideea mea e să *trezesc* pe cineva, să-l biciuiesc. Deoarece cărțile pe care le-am scris s-au ivit din indispozițiile, ca să nu zic din suferințele mele, trebuie să-i transmită într-un fel același lucru și cititorului. Nu, nu-mi plac cărțile care se citesc așa cum ai citi ziarul: o carte trebuie să zguduie, să pună totul sub semnul întrebării”)⁴¹.

Simone Boué a înțeles și că Emil Cioran nu va „oficializa” niciodată relația lor printr-o căsătorie și a acceptat situația. Ar fi fost contra viziunii lui despre rostul vieții sale pe acest Pământ. A mai înțeles și că nu era cazul să-i ceri lui Cioran să facă un copil, el ce scrisese *Despre neajunsul de a te fi născut...* Următorul pasaj din această carte nu este doar descurajator, ci de-a dreptul terifiant: „Singurul lucru de care sunt mândru că l-am descoperit foarte devreme, înainte de douăzeci și unu de ani, e că nu trebuie să procreezi. De aici mi se trage groaza de căsătorie, de familie și de toate convențiile sociale. E o crimă să-ți transmiți tarele unei progenituri, silind-o astfel să treacă prin aceleași suferințe ca tine, printr-un calvar poate și mai cumplit decât al tău. Să dau viață unei ființe care să-mi moștenească nefericirile și bolile – asta n-am putut s-o accept niciodată. Părinții sunt cu toți niște iresponsabili sau niște asasini. Doar brutele ar trebui să procreeze. Mila te oprește să devii «genitor». Cuvântul cel mai atroc din câte cunosc”⁴². Conștientă de asemenea idei, Simone aproape îl ridiculizează în interviu pe Norbert Dodille care-i pune întrebarea „Nu v-ați dorit niciodată un copil cu Cioran, nu ați încercat să-l convingeți?”, răspunzând: „Imaginați-vă, un copil cu Cioran!”⁴³

*

Pe 5 martie 1993, Cioran cade în locuința lui, probabil împiedicându-se de unul dintre acele praguri în legătură cu care avertiza grijuliu pe vizitatorii lui. Este internat la spitalul Cochin, unde este operat la picior și i se pune o tijă. Este mutat apoi la spitalul cămin Broca, prin intervenția lui François Mitterrand (un cunoscut admirator al lui Cioran, care îl invitase de mai multe ori la cină, invitații onorate

⁴⁰ „Interviu cu Simone Boué realizat de Gabriel Liiceanu”, loc. cit.

⁴¹ „Să scrii ca să trezești”, interviu cu Emil Cioran realizat de Fernando Savater, în vol. *Convorbiri cu Cioran*, București, Editura Humanitas, 2004, p. 17.

⁴² Emil Cioran, *Caiete I*, București, Editura Humanitas, 2005, p. 135.

⁴³ „Interview de Simone Boué par Norbert Dodille”, p. 28.

doar o singură dată). Cum am spus și mai sus, Simone vine în fiecare zi la el, să-i ușureze traiul degradat de boală. Avea Alzheimer. Cel mai lucid om din lume începe să nu își mai dea seama de lume și de el însuși, începe să își piardă conștiința cel mai conștient om din lume. Se duce vestea despre boala lui și tot mai mulți admiratori vor să vină să îl vadă, fără să își dea seama că mai mult deranjează. Simone se transformă atunci în gardianul lui Cioran, încearcă să țină departe vizitatorii nepoftiți. Se pare că, atunci când boala încă nu se agravase și mai avea momente de luciditate, nici el nu ar fi vrut să fie văzut în acea stare, de vreme ce ezita să fie vizitat și de propriul frate⁴⁴ (în cele din urmă, Relu Cioran îl vizitează la spital). Pe 20 iunie 1995, Emil Cioran se stinge.

*

În genere, oamenii sunt solidari cu partenerii lor, aproape indiferent de acțiunile lor, mai bune sau mai rele. În genere, atunci când oamenii normali trăiesc unii lângă alții zeci de ani ca parteneri sunt solidari unii cu alții întrucât se și cunosc foarte bine. După douăzeci-treizeci de ani de trai împreună, partenerul nu mai este doar un individ de care ești atașat fizic, ci este și prietenul tău cel mai bun, probabil chiar prietenul tău pe viață. Cioran și Simone au trăit împreună cincizeci și ceva de ani... Chiar și după atâta timp, nu poți descrie acest sentiment de solidaritate, se pare că îl trăiești pur și simplu – întrebată fiind ce ar spune dacă ar fi să facă bilanțul unei vieți alături de Cioran, Simone a refuzat demersul, răspunzând: „Cum să faci bilanțul unei vieți?”⁴⁵

Într-o poziție tradiționalistă, filosoful este o persoană cu preocupări aparte, care citește și scrie mult, are unele perioade de meditații și alte perioade de discuții cu confrății. Prin urmare, pe linia aceasta tradiționalistă, ar fi bine pentru el să își găsească pe cineva dispus să „îndure”, să tolereze astfel de manifestări „profesionale”, ba, poate chiar mai mult, pe cineva dispus să aibă grijă de el într-un mod cât se poate de matern. Poziția opusă, a partenerei/partenerului intolerant, relevă și mai pregnant imaginea pe care trebuie să o avem despre Simone Boué și „norocul” pe care l-a avut gânditorul român întâlnind-o (pentru a vorbi în spiritul românesc strămoșesc care acordă norocului „decizia” pentru cele ce se întâmplă în viața omului). Atunci când vorbim de o parteneră intolerantă, putem să ne gândim la următoarea scenă povestită nouă în particular de un alt filosof cu pasiunea cititului și scrisului: lipsită de atenție în favoarea unor activități filosofice nepractice (neaducătoare de venituri), într-un gest extrem, partenera i-a aruncat într-o seară pe fereastră cărțile și manuscrisele de pe birou; iar afară ploua cu găleata... De aceea, pățit fiind, în anii ce au urmat, filosoful nostru avea o singură vorbă pentru fiecare dintre partenerile celor mai tineri: „Să ai grijă de el!” Să ne gândim astfel și la filosoful Constantin Noica, bunul prieten al lui Emil Cioran, ce s-a retras în

⁴⁴ „Interview de Simone Boué par Norbert Dodille”, p. 40.

⁴⁵ „Interviu cu Simone Boué realizat de Gabriel Liiceanu”, loc. cit.

singurătate la Păltiniș – și el a avut parte de înțelegere din partea doamnei Mariana Noica.

Prin urmare, ne apare acum mai clar de ce toleranța trebuie să fie principala calitate a partenerului de viață al filosofului. Ne dăm seama și de rolul extraordinar pe care l-a jucat Simone Boué în viața lui Emil Cioran. Ea a avut meritul, se pare, de a fi înțeles de la bun început cu cine are de-a face: Cioran era un intelectual aparte, un „gânditor”. Probabil că această latură a lui l-a făcut și mai atrăgător în ochii ei. Pe măsura trecerii timpului, probabil că sentimentul că era în apropierea absolută a unui „geniu” (de ce să n-o spunem pe șleau?) i-a aprofundat și mai mult afecțiunea ce i-o purta și a determinat-o să se pună în slujba unei „carriere” de scriitor (non-carriere, dacă ar fi după Cioran) de excepție. Încă o dată, norocul lui Cioran de a întâlni pe cineva care nu doar să îl suporte, ci să-l și iubească este, după cum ne dăm seama, enorm...

La prima vedere, mulți am fi tentați să credem, măcar în urma celor arătate mai sus, că filosofia acestei relații, dinspre Simone Boué, s-ar reduce la acel „(...) c'est Cioran qui m'intéresse, pas moi” rostit la începutul unui interviu. Însă, dincolo de atenția acordată excesiv lui Cioran, se află de fapt și bucuria de a trăi lângă un personaj aparte, bucuria de a împărtăși cu el o cultură greu de egalat și bucuria de a judeca (de a discuta) împreună cu el fapte de viață și fapte de cultură timp de jumătate de secol. Să ne punem deci și în pielea personajului feminin al cuplului de la mansarda de pe Rue de l'Odéon, nr. 21, Paris. Am putea să ne imaginăm o concepție (filosofie) de viață legată de vecinătatea cu un mare spirit, ceea ce înseamnă că se introducea și pe ea în calcul în această relație, ca parte care profită în multe privințe de această vecinătate. Mii de oameni de pe lumea asta ar fi vrut să stea măcar un minut în preajma lui Cioran, ea, norocoasă, a avut o viață întregă...

*

Ultimul mare gest de iubire al doamnei Simone Boué a fost îngrijirea editorială a *Caietelor* găsite de ea după moartea filosofului, în timp ce făcea o trecere în revistă a manuscriselor lui pentru a le preda la Biblioteca Jacques Doucet. Decizia ei de a le publica este în contradicție cu voința lui; Cioran a notat pe primul caiet (și nu numai) „Toate aceste caiete vor fi distruse”, deși el le păstrase cu grijă, după toate aparențele. Pentru posteritate, a fost o decizie bună, ar zice toată lumea. Asta a crezut și ea într-un final, gândindu-se că la un moment dat un cercetător le va publica oricum; așa, mai bine să facă ea această treabă, pentru ca procesul publicării să fie sub ochii ei⁴⁶.

În „Prefața” *Caietelor*, Simone Boué scrie că vom descoperi aici un alt Cioran decât cel pe care îl știau cunoscuții în viața de zi cu zi („zeflemitor și tonic,

⁴⁶ „Interview de Simone Boué par Norbert Dodille”, p. 23.

vesel și capricios”), un Cioran ascuns ce se mărturisește hârtiei într-o „sfâșietoare spovedanie secretă”⁴⁷, ca un om singur, disperat în fața vieții și chinurilor proprii, un Cioran nefericit, cu „sentimentul eșecului”⁴⁸. În paranteză fie spus, răzbate din aceste ultime considerații notate în *Caiete* o profundă compasiune pentru Cioran din partea doamnei Boué, de parcă își reproșa că nu a făcut mai mult pentru el în timpul vieții. După ce i-a stat alături o viață întreagă aproape, după ce l-a însoțit în aventura unei vieți petrecute în „răfuială cu universul și cu sine însuși”, Simone Boué mai scrie în „Prefață” că evenimentele vieții lui „le-a trăit și simțit SINGUR”, că „a trăit singur și a murit SINGUR”, iar formula care „îl rezumă pe Cioran” este cea găsită de un editor ce i-a grupat câteva articole de tinerețe: SINGURĂTATE ȘI DESTIN⁴⁹. Răzbate parcă din aceste ultime rânduri ale doamnei Boué, repetăm, un soi de regret că nu a făcut mai mult pentru a-i alunga această suferință secretă lui Cioran, că nu a știut totul...

La 11 septembrie 1997, la doi ani și ceva de la moartea lui Cioran, Simone Boué moare și ea într-un accident ciudat, despre care unii au spus că nu a fost de fapt un accident, ci o sinucidere (a fost găsită înecată la Dieppe, ea, care era o înotătoare experimentată). A mai rezistat doi ani, cât să publice ultimele manuscrise (ultime, pe atunci; între timp, printre manuscrisele ajunse la Biblioteca Doucet, s-au mai găsit inedite). Dar nu a mai putut aștepta, se pare, măcar să corecteze șpalturile la *Caietele* lui Cioran, așa de dornică a fost să-l reîntâlnească pe lumea cealaltă...

*

Addenda. Am cerut ChatGPT să ne facă o biografie de 10–15 rânduri pentru Simone Boué. Iată ce ne-a oferit, după numai 5 secunde, cu o singură eroare pe care o vom menționa într-o notă de subsol:

„Simone Boué (1919–1997) a fost partenera de viață, confidenta și una dintre cele mai importante prezențe din existența lui Emil Cioran, alături de care a trăit mai bine de cincizeci de ani. Profesoară de engleză în Franța, discretă și retrasă, ea a evitat cu consecvență expunerea publică, lăsându-l pe Cioran în prim-plan. Cei doi s-au cunoscut în anii '40 la Paris, unde au împărtășit o viață modestă, aproape ascetică, într-un apartament din Cartierul Latin.

Simone Boué a fost sprijinul constant al filosofului, ocupându-se de viața lor domestică și protejându-i fragila liniște interioară. După moartea lui Cioran, în 1995, ea a avut un rol crucial în îngrijirea și publicarea *Caietelor*, manuscrise ce oferă o perspectivă unică asupra gândirii sale intime.

⁴⁷ Simone Boué, „Prefață” la Cioran, *Caiete*, București, ediția a II-a, Editura Humanitas, 2005, p. 6.

⁴⁸ „Interview de Simone Boué par Norbert Dodille”, p. 23.

⁴⁹ Simone Boué, „Prefață” la Cioran, *Caiete*, p. 7. Toate majusculele îi aparțin autoarei, citatele sunt preluate ca atare.

Deși a refuzat mereu să vorbească despre sine, se regăsește în multe dintre mărturiile lui Cioran, care îi atribuia un loc central în echilibrul său existențial⁵⁰. Simone Boué a murit tragic în 1997, înecată în apropiere de Dieppe. Viața ei, marcată de discreție și fidelitate, rămâne strâns legată de memoria lui Cioran și de posteritatea operei sale.”

⁵⁰ Tocmai am arătat în articol că Emil Cioran nu o pomenea în scrierile sale și nici nu îi acorda vreun rol major în elaborarea lor. *Caietele* rămân singurele manuscrise îngrijite în mod autentic de Simone Boué.